

**MOBIL TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH ASOSIDA
TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM FAOLIYATINI
TAKOMILLASHTIRISH**

Ulug'murodov Elmurod Berdimurod o'g'li

Norboyeva Mashhur Orifjonovna

Samarqand davlat pedagogika instituti

Annotatsiya. Maqolada mobil ta'lim texnologiyalari asosida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Mobil qurilmalar va raqamli resurslardan foydalanishning ta'lim samaradorligi hamda talabalar faolligiga ta'siri tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: mobil ta'lim, mustaqil ta'lim, raqamli texnologiyalar, talaba, ta'lim samaradorligi.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы совершенствования самостоятельной учебной деятельности студентов на основе мобильных образовательных технологий. Анализируется влияние мобильных устройств и цифровых ресурсов на эффективность обучения и активность студентов.

Ключевые слова: мобильное обучение, самостоятельное обучение, цифровые технологии, студент, эффективность обучения.

Abstract. The article examines the improvement of students' independent learning activities through mobile learning technologies. The impact of mobile devices and digital resources on learning effectiveness and student engagement is analyzed.

Keywords: mobile learning, independent learning, digital technologies, student, learning effectiveness.

Mustaqil ta'limning asosiy maqsadi talabani faqat berilgan topshiriqni bajarishga emas, balki mustaqil fikrlashga o'rgatishdir. Bunda mobil texnologiyalardan foydalanish talabaning imkoniyatlarini kengaytiradi. Masalan, o'qituvchi ma'lum bir mavzu bo'yicha topshiriq berganda talaba kerakli ma'lumotlarni internetdagi elektron kutubxonalar, ta'lim platformalari va boshqa raqamli manbalardan izlab topishi mumkin.

Bunday jarayonda talaba tayyor ma'lumotni ko'chirib olish bilan cheklanmasligi kerak. U topilgan ma'lumotlarni solishtirishi, keraklisini ajratib olishi va o'z fikrini bildirib olishi muhim. Shu sababli mobil texnologiyalardan foydalanib beriladigan topshiriqlar talabaning fikrlash va tahlil qilish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qilishi lozim. Mobil ta'limning yana bir qulay tomoni shundaki, talaba o'quv materiallariga istalgan vaqtda murojaat qilishi mumkin. Masalan, auditoriyada o'tilgan mavzuni tushunmagan talaba uyda yoki boshqa qulay joyda videodarsni qayta ko'rishi, elektron materialni o'qishi yoki qo'shimcha ma'lumot izlashi mumkin. Bu esa bilimlarni mustahkamlashga yordam beradi.

Bugungi kunda oliy ta'limda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirishning muhim omillaridan biridir. Mobil qurilmalar va ta'lim ilovalari orqali o'quv materiallaridan istalgan vaqt va joyda foydalanish imkoniyati talabalarning faolligi va mustaqil ishlash ko'nikmalarini oshirishga xizmat qiladi. Shu sababli mobil ta'lim texnologiyalarini mustaqil ta'lim jarayoniga integratsiya qilish dolzarb masala hisoblanadi.

Tadqiqot maqsadi. Tadqiqotning maqsadi mobil ta'lim texnologiyalaridan foydalanish asosida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini takomillashtirishning samarali usullarini aniqlash va ilmiy-metodik jihatdan asoslashdan iborat.

Tadqiqot usullari. Tadqiqotda ilmiy-metodik adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash, kuzatish, so'rovnoma, pedagogik tajriba va natijalarni tahlil qilish usullaridan foydalanildi. Mobil texnologiyalardan foydalanishda topshiriqlarning mazmuni muhim ahamiyatga ega. Talabaga faqat matnni o'qish yoki savollarga javob berish kabi topshiriqlar berish bilan cheklanib qolmaslik kerak. Ularni izlanishga undaydigan vazifalardan foydalanish samaraliroq hisoblanadi.

Masalan, talaba ma'lum bir mavzu bo'yicha qo'shimcha ma'lumot topishi, topilgan ma'lumotlarni tahlil qilishi va qisqa xulosa tayyorlashi mumkin. Yoki mavzu bo'yicha videodarsni ko'rib, undagi asosiy fikrlarni yozib chiqishi mumkin. Bunday topshiriqlar talabaning mustaqil ishlashiga yordam beradi. Shuningdek, mobil qurilmalar orqali test va so'rovnomalardan foydalanish ham qulay. Talaba topshiriqni bajargandan keyin o'z natijasini darhol ko'rishi mumkin. Agar xatolarga yo'l qo'ygan bo'lsa, mavzuni qayta ko'rib chiqadi. Shu tariqa talaba o'z bilimini mustaqil nazorat qilish imkoniyatiga ega bo'ladi.

O'qituvchi va talaba faoliyati. Mobil ta'lim sharoitida o'qituvchining vazifasi ham biroz o'zgaradi. O'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki talabaning mustaqil faoliyatini tashkil etuvchi va yo'naltiruvchi sifatida ham faoliyat olib boradi.

O'qituvchi mustaqil ta'lim uchun kerakli materiallarni tanlaydi, topshiriqlarni ishlab chiqadi va ularning bajarilishini nazorat qiladi. Talaba esa berilgan vazifalarni mustaqil bajaradi, qo'shimcha ma'lumot izlaydi va o'z natijasini baholashga harakat qiladi.

Bu jarayonda o'qituvchi tomonidan beriladigan topshiriqlar talabaning imkoniyatiga mos bo'lishi kerak. Juda oson topshiriq talabaning qiziqishini kamaytirishi mumkin, haddan tashqari murakkab topshiriq esa aksincha, qiyinchilik tug'diradi. Shuning uchun topshiriqlarni bosqichma-bosqich murakkablashtirib borish maqsadga muvofiq.

Mobil ta'limdan foydalanishning afzalliklari. Mobil texnologiyalardan foydalanishning eng muhim afzalligi — ta'limning qulay va moslashuvchan bo'lishidir. Talaba o'ziga qulay vaqtda o'quv materiallari bilan ishlashi mumkin. Bundan tashqari, turli xil elektron resurslardan foydalanish imkoniyati mavjud.

Mobil ta'lim orqali talabalarda axborotni izlash, uni tahlil qilish, mustaqil qaror qabul qilish va o'z faoliyatini nazorat qilish kabi ko'nikmalar shakllanadi. Bu ko'nikmalar nafaqat o'qish

davrida, balki kelajakdagi kasbiy faoliyatda ham zarur bo'ladi. Biroq mobil texnologiyalardan foydalanishda ayrim muammolar ham mavjud. Internetning sifati, mobil qurilmaning texnik imkoniyatlari va talabning texnologiyadan foydalanish darajasi ta'lim jarayoniga ta'sir qilishi mumkin. Bundan tashqari, mobil telefondan ta'lim maqsadida foydalanish o'rniga boshqa maqsadlarda foydalanish holatlari ham uchraydi. Shu sababli mobil texnologiyalardan foydalanish aniq maqsad va reja asosida tashkil etilishi kerak. Talabaga qaysi manbadan foydalanish, qanday topshiriqni bajarish va natijani qanday taqdim etish tushunarli qilib berilsa, mobil ta'limning samarasi yuqori bo'ladi.

1-jadval**1-jadval. Mobil ta'lim texnologiyalarining mustaqil ta'limdagi imkoniyatlari**

Mobil texnologiya	Foydalanish shakli	Talabaga beradigan imkoniyati
Smartfon	Elektron materiallarni o'rganish	Istalgan joyda mustaqil ishlash
Planshet	Video va taqdimotlarni ko'rish	Mavzuni vizual o'zlashtirish
Mobil ilovalar	Test va mashqlar bajarish	Bilimni mustahkamlash
Elektron kutubxona	Ilmiy manbalarni izlash	Mustaqil axborot izlash
Onlayn platformalar	Topshiriqlarni bajarish	O'zlashtirishni nazorat qilish
Muloqot platformalari	O'qituvchi bilan aloqa	Tezkor savol-javob va maslahat

2-jadval.**Mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etish bosqichlari**

Bosqich	Talaba faoliyati	O'qituvchi faoliyati
1. Rejalashtirish	Vazifa bilan tanishadi	Maqsad va topshiriqni belgilaydi
2. Izlanish	Ma'lumotlarni izlaydi	Kerakli manbalarni tavsiya qiladi
3. O'rganish	Elektron materiallarni o'zlashtiradi	Metodik yo'nalish beradi
4. Amaliy faoliyat	Topshiriqni mustaqil bajaradi	Jarayonni kuzatadi
5. Nazorat	Test yoki topshiriqni bajaradi	Natijalarni baholaydi

6. Tahlil	Xatolarini aniqlaydi	Tavsiya va fikr-mulohaza beradi
-----------	----------------------	---------------------------------

3-jadval.

Mobil ta'lim texnologiyalaridan foydalanish natijasida rivojlanadigan ko'nikmalar

Ko'nikma	Rivojlantirish vositasi	Kutiladigan natija
Axborot izlash	Elektron manbalar	Kerakli ma'lumotni tez topish
Tahlil qilish	Interaktiv topshiriqlar	Mustaqil fikrlash
Vaqtни boshqarish	Mobil rejalashtirish vositalari	Mustaqil ishni rejalashtirish
O'z-o'zini nazorat qilish	Onlayn testlar	Bilim darajasini aniqlash
Muloqot qilish	Onlayn guruhlar	Hamkorlikda ishlash
Ijodiy yondashuv	Multimedia topshiriqlari	Yangi g'oyalar ishlab chiqish

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, mobil ta'lim texnologiyalaridan foydalanish talabaning mustaqil ta'lim faoliyatini bosqichma-bosqich tashkil etish imkonini beradi. Bunda talaba o'quv materiallarini mustaqil izlaydi, o'zlashtiradi, topshiriqlarni bajaradi va natijasini nazorat qiladi. O'qituvchi esa ushbu jarayonni tashkil etadi, kerakli yo'nalish beradi va talabaning faoliyatini baholaydi. Natijada ta'lim jarayonida talabaning faolligi va mustaqil ishlash darajasi ortadi.

Muhokama. Mobil ta'lim texnologiyalaridan foydalanish talabalarning mustaqil ta'limga bo'lgan munosabatini o'zgartirishga yordam beradi. An'anaviy ta'limda talaba ko'proq o'qituvchi tomonidan berilgan materialga tayanadigan bo'lsa, mobil ta'lim sharoitida u qo'shimcha manbalarni mustaqil izlash va ulardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladi. Ayniqsa, elektron darsliklar, videodarslar, onlayn testlar va ta'lim platformalaridan foydalanish mavzuni turli usullarda o'zlashtirishga yordam beradi. Talaba tushunmagan

mavzusini qayta ko'rib chiqishi, test orqali o'z bilimini tekshirishi va xatolarini aniqlashi mumkin. Bu esa o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmasining shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Shu bilan birga, mobil texnologiyalardan foydalanishning samarasi ularning qanday tashkil etilishiga bog'liq. Faqatgina mobil qurilmadan foydalanishning o'zi ta'lim sifatini oshirmaydi. O'qituvchi topshiriqlarni to'g'ri tanlashi, talabaga aniq ko'rsatma berishi va bajarilgan ishlar bo'yicha fikr bildirishi kerak.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, mobil ta'lim texnologiyalari talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini takomillashtirish uchun samarali vosita bo'la oladi. Ular orqali talaba o'quv materiallaridan qulay foydalanadi, mustaqil izlanadi, topshiriqlarni bajaradi va o'z bilimini nazorat qiladi. Mobil ta'limni mustaqil ta'lim bilan uyg'unlashtirish talabalarda axborot izlash, tahlil qilish, vaqtni to'g'ri taqsimlash va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sharifbaeva X.Y. Применение мобильных технологий в сфере образования // Теория и методика профессионального образования. — Ташкент, 2020.
2. Saidov U.M., Tursunbaeva S.N. Роль мобильного обучения в формировании учебно-исследовательских компетенций студентов при гибридном формате // Science and Research. — 2025.
3. Asadova Y.I. Talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etishda masofaviy o'qitish platformalaridan foydalanish metodikasini takomillashtirish // Pedagogik ta'lim. — Toshkent, 2023.
4. To'raev Sh.F. Kredit-modul tizimida mustaqil ta'limni innovatsion texnologiyalardan foydalanib takomillashtirish metodikasi // Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar. — Toshkent, 2023.
5. Adinayev Sh.Sh. Raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil faoliyatga tayyorgarligini integrativ axborot ta'minoti vositasida takomillashtirish metodikasi // Zamonaviy ta'lim. — Toshkent, 2025.
6. Kurbanova U.U. Развитие дидактических идей по организации самостоятельной работы студентов в Узбекистане за годы независимости // Наука и образование сегодня. — 2020.
7. Mamatov D.K., Sobirova Sh.T. Самостоятельная работа студентов как фактор мотивации учебной деятельности // Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири. — 2014. — № 2. — С. 45–50.
8. Sharopova Z.F. Ta'lim texnologiyalari. — Toshkent: Navro'z, 2019. — 256 b.